

UNIVERSITATEA EFTIMIE MURGU-RESITA
FACULTATEA DE STIINTE ECONOMICE SI ADMINISTRATIVE

NAPOLEON

Student:
Nicolae Gheorghe

Uichita

“Adevarata mea glorie nu consta in a fi castigat 40 de batalii; Waterloo va sterge amintirea atator biruinte. Ceea ce va trai vesnic, este Codul neu Civil”

Napoleon Bonaparte s-a nascut la 15 august 1769 in oraselul Ajacio din insula Corsica.

Saraca si putin dezvoltata in ceea ce priveste organizarea organizarea sociala, Corsica a fost adesea teatru de lupte sangeroasa intre clanuri care considerau razbunarea drept un act de justitie.

Carol-Marie Bonaparte, tatal lui Napoleon, jurist de meserie, profesa avocatura din care insa, din lipsa de spirit practic, nu castiga prea mult. Adept al independentei patriei a continuat catava vreme sa ramana ostil noilor ocupanti, dar cu timpul se alatura partidului filo-francez, devenind supus loial Frantei.

Napoleon, inteligent si in multe privinte precoce in felul de a gandi, avea un caracter inchis, era irascibil si mandru. De la mama sa mostenise pasiunea pentru munca si patriotismul corsican in forma lui cea mai autentica.

Alaturand-se partidului filo-francez, tatal lui Napoleon hotari sa-si dea copilul de doar zece ani la scoala militara din Briene. Desi isi pastra felul posac si stangaci, Napoleon era un elev stralucit, avand rezultate remarcabile la istorie, la matematica si geografie. Colegii sai il tachinau adesea pentru accentul Corsican; potrivit firii sale insa tuturor le raspundea cu brutalitate si aroganta.

La 15 ani in 1784 Napoleon trecu la scoala de ofiteri din Paris pe care a absolvit dupa un an insusindu-si cu multa usurinta cunostintele cunostintele predate aici. Primind gradul de sublocotenent, in curand sa dovedit priceput si curajos. In 1793 regalistii din Toulon razvratind-se impotriva puterii revolutionare, cheama in ajutor flota engleza careia au predat orasul. Incredintandu-i-se comanda unitatilor de artilerie franceze tanarul ofiter a reusit, dupa ce si-a asezat piesele potrivit unei concepii proprii, sa obtina o stralucita victorie izgonindu-i pe interventionisti. Biruinta ii aduse la numai 24 de ani gradul de general.

Cunoscut si apreciat in cercurile militare el a reusit in scurt timp sa-si impuna in intreaga Franta prin modul in care a izbutit sa zdrobeasca miscarea monarhista ce incerca sa puna man ape putere. Astfel, Napoleon salva Republica sau mai exact Directoratul.

Renumerele si faima dobandita precum si relatiile sociale de care dispunea in urma casatoriei sale cu Eugenia de Beauharnais, vaduva contelui si generalului cu acelasi nume, ii aduse tanarului general comanda armatei destinate sa lupte in Italia de nord contra austriecilor care, impreuna cu aliatii lor italieni, amenintau cucerirea revolutiei. Misiunea pe care o primi Bonaparte nu era deloc usoara deoarece trupele trimise pe frontul italian erau prost inarmate, nu aveau hrana, soldatilor le lipsea echipamentul, iar ofiterii nu-si incasasera de multa vreme solda. Datorita nenumaratelor lipsuri indurate uitasera de mult de disciplina, iar jafurile si actele de violenta la care se dedau produceau printre locuitori neincredere si teama.

Napoleon nu se decuraja si concepand un plan grandiose de ofensiva impotriva austriecilor a pornit cu trupele peste Alpi. “Soldati sunteti goi, rau hraniti, guvernul va datoreaza mult, dar nu va poate nimic... Eu vreau si va voi conduce in cele mai roditoare

campii ale lumii. Provinciile bogate, orase mari vor fi in stapanirea noastra. Veti gasi acolo onoare, glorie, bogatii...” In acelasi timp printr-o proclamatie aducea la cunostinta italienilor ca vine sa-i elibereze de stapanirea austriecilor si a stapanilor feudali. La Montenotto, Millesimo, Mondori, Castiglione, Lodi, Rivoli etc., tanarul general de 27 de ani a obtinut victorii stralucite: cele mai bune osti austriece au fost nimicite, Italia de nord cucerita, iar Viena, capitala habsburgilor, se simtea si ea amenintata de trupele franceze. Numele lui Bonaparte starnea admiratie, temere si respect in intreaga Europa.

Cu toate promisiunile facute italienilor, tanarul si viteazul general nu-i dezrobi, ci dimpotriva, impunandu-le biruri si corvezi, le rapi si multe bogatii si opere de arta care luara drumul Parisului, iar Austria, infranata, incheie la Campo Formio, in 1797, tratatul de pace pe care Napoleon il impuse. In zadar trimise la tratative pe cel mai versat si mai abil diplomat al ei, pe Cobenz, caci Bonaparte dovedea, inca de la prima intalnire cu delegatia Austriei, ca nu intentiona sa trateze, ci sa dicteze.

Victoriile asupra austriecilor facura din tanarul general un erou: multimea il aclama pe strada, burghezia vedea in el pe omul care putea sa-i slujeasca interesele si pe conducatorul care a marit influenta si prestigiul Frantei in Europa.

Anglia a trebuit sa fie atacata. Interesele burgheziei franceze in cautarea de noi debusee ca si ambitia lui Bonaparte impuneau infrangerea Albionului. Dornic sa mearga pe urmele lui Alexandru cel Mare si a lui Caesar, care rand pe rand cucerisera tara piramidelor, Napoleon convenise Directoratul sa atace Egiptul, motivand ca drumul Angliei spre cel mai de pret margaritar al coroanei engleze, India avea astfel sa fie definitiv blocat.

In luna mai a anului 1798 Bonaparte in fruntea unei ostiri de 30000 de ostasi imbarcati pe 350 de corabii a pornit spre Egipt. Dupa ce ocupa Malta, flota franceza ajunge cu bine in rada portului Alexandria; debarcand ostile in graba, tanarul comandant reusi, in apropierea piramidelor, sa castige o stralucita victorie impotriva cavaleriei feudale a mamelucilor ai caror beii stapaneau asemenea unor despoti, pamantul stravechi al Egiptului, jefuind populatia araba si copta.

Intre timp, lui Napoleon ii soseau in Egipt tot mai multe stiri care nu puteau sa-l lase indiferent. Trupele rusesti sub comanda lui Suvorov intrasera in Italia. In Franta, situatia economica se inrautatea; directoratul sprijinea spuculantii impotriva maselor populare lipiste de hrana si posibilitati de munca, iar regalistii incepusera sa se ridice in mai multe provincii. In fine Napoleon isi dadea seama ca in Egipt cu armata decimata pe care o avea, nu mai avea face nimic. Intuind in mod genial mersul evenimentelor, isi parasi trupele in Egipt si, strecurandu-se prin blocada flotei engleze din Mediterana, ajunse la Paris in luna octombrie 1799. Pretutindeni este primit cu entuziasm si ovatii, cu incredere si simpatie. Burghezia avea nevoie de o autoritate puternica, care, inlesnindu-i activitatea economica, sa-i consolideze pozitia politica impotriva regalistilor si a fortelor feudale dinauntru si din afara. Orasenimea, taranimea si paturile largi ale populatiei isi legau si ele nadejdea unei vieti mai bune de Napoleon, in care vedeau pe salvatorul patriei.

Bonaparte raspunse cu promptitudine la apelul “Frantei” organizand lovitura de stat din 18 Brumar anul al VIII-lea al Republicii (9 noiembrie 1799). Motivand ca descoperise un complot, el cere Consiliului batranilor si Consiliului celor 500 sa-si mute provizoriu resedinta pana la limpezirea starii de fapt la St. Cloud, o mica localitate din apropierea Parisului. Aici, sprijinit de trupele sale credincioase, el dizolva cele doua organisme. Totul s-a petrecut asa cum fusese prevazut, de-si in Consiliul celor 500 tanarul general trecuse prin momente grele, majoritatea deputatilor cerandu-i indepartarea scandand: “jos tiranul! Sa fie pus in

fata legii!" Dar grenadierii lui salvara situatia. Membrii celor doua adunari au fugit si sau ascuns, cativa dintre ei, prinsi de soldati si constransi, au votat decretul prin care puterea politica trecea in mana a trei consuli: Bonaparte, Sieyes si Ducos. Formal un triumvirat, consulatul se va reduce in realitate la o dictatura personala a marelui general. Intreaga Franta se gasea la picioarele sale.

Desi Napoleon castigase pe continent mari si frumoase batalii totusi incercarile sale de a distruge Anglia suferisera numai esecuri.

Lupta de la Laipzig din 16-19 octombrie 1813 numita si "batalia natiunilor" in care francezii au fost obligati sa tina piept rusilor, austriecilor, prusienilor si suedezilor, a insemnat o grea infrangere pentru Napoleon. Franta trebuia acum sa-si apere propriul teritoriu.

Franta este invadata dinspre rasarit de rusi, germani, austrieci si suedezi, dinspre sud de spanioli si englezi. Napoleon conducea campania cu stralucire si disperare. La un moment dat se parea ca aliatii vor ceda si imparatul va birui in ultima clipa. Zadarnice insa toate sperantele: aliatii au intrat in Paris care a capitulat la 31 martie 1814. La 6 aprilie imparatul a abdicat la Fontainebleau de unde a luat drumul exilului spre Elba.

Napoleon sa hotarat sa se reintoarca din exil sperand intr-un destin mai bun si intr-o fericita revasnsa. Timp de 100 de zile a fost iarasi stapanul si gloria Frantei. A strans o noua armata si sa indreptat catre Belgia, spre a-i infrunta pe englezii lui Wellington si pe prusienii condusi de Blucher. Prusienii au fost batuti la 16 iunie 1815 la Ligny, dar la 18 iunie Napoleon a fost invins la Waterloo de catre ducele de Wellington . Franta era ruinata, iar guvernul provizoriu ia cerut sa paraseasca capitala. A abdicat a doua oara si a fost deportat in pe insula Sf. Elena unde la 5 mai 1821 sa stins dupa o grea suferinta.

Intuind in mod genial mersul si directia evenimentelor, Bonaparte considera dictatura personala ca o necesitate impotriva anarhiei si marilor dezordini ca singura mantuire pentru a inchide prapastia si a limpezi haosul.

Noile principii ale administratiei pe care Bonaparte le faurise dupa lovitura de stat de la 18 Brumar urmau sa serveasca drept temelii statului sau centralizat si autoritar.

Dupa o luna de la 18 Brumar, noua constitutie, cunoscuta sub numele de Constitutia anului al VIII-lea al republicii, era gata.

Constitutia asigura prin dispozitiile ei intaietatea primului consula-devenit consul pe viata in 1802-asupra intregului mecanism constitutional, iar datorita starii de fapt, Bonaparte a reusit sa concentreze toate puterile in mainile sale.

In noua constitutie ca si in legiurile ce vor urma, Bonaparte va pastra multe din cuceririle revolutiei: abolirea privilegiilor feudale, egalitatea in fata legilor, consolidarea proprietatii burgheze si a celei taranestiprovenite din vanzarea de catre stat a fondurilor fondurilor feudale confiscate, laicizarea invatamantului public, subordonarea bisericii normelor dreptului administrativ etc. Cu toate acestea, Bonaparte a facut totul ca sa-si consolideze propria-i putere politica, punandu-si talentul si priceperea in scopul transformarii puterii intr-o adevarata autocratie.

Centralizand in mainile sale puterea de stat, Bonaparte sutrima autonomia administratiei locale. In fruntea departamentelor era numit de catre ministrul de interne cate un prefect care indeplinea in departamentul sau directivele guvernului. Prefectul numea in orase si comunele rurale pe primari si consiliile municipale si comunale supraveghindu-le cu gurozitate activitatea administrativa si politica.

De-si proclama in teorie independenta justitiei fata de puterea executiva, napoleon nu avea prea multe scrupule cond era vorba de judecarea dusmanilor regimului pe care il instaurase. Aici principiul pe care il aplica era *salus Republicae suprema lex esto* ("mantuirea statului e legea suprema"). In schimb in procesele civile sau penale care nu atingeau interese politice si de stat, Napoleon cerea judecatorilor cea mai deplina obiectivitate.

Siguranta statului era incredintata ministerului politiei, inzestrat cu mari fonduri financiare si subordonat direct lui Bonaparte.

Constient de importanta si rolul pe care trebuie sa-l joace scoala in formarea viitorului cetatean, Napoleon a pus bazele invatamantului mediu si superior a carui organizare a ramas aproape neschimbata pana dupa cel de al doilea razboi mondial.

Manifestand un deosebit respect pentru oamenii de stiinta Napoleon i-a coplesit cu onoruri, distinctii si avantaje pe savantii epocii.

Autoritar atat prin temperament cat si din dorinta de a prevenii criticile si nemulțimirea ce si-ar fi putut face loc intre coloanele ziarelor epocii, Napoleon a luat masuri indreptate impotriva libertatii presei, iar dupa lovitura de stat ordona suprimarea a 60 de ziare din cele 73 existente. Cele 13 care continuau sa apara au fost puse sub supravegherea ministrului politiei, iar dupa o scurta vreme o noua reducere a facut sa ramana numai patru.

Desi libertatea politica a fost practic suprimata de catre Napoleon, totusi relatiile cetateanului cu autoritatile au fost reglementate de asa natura, ca functioneaza administrativ sa apese cat mai putin pe burghezul de rand. Linistea si libertatea cetatenilor nu trebuie sa depinda de exagerarile si de bunul plac al unui singur administrator.

Convins de importanta reglementarii juridice a raporturilor sociale, Napoleon numise inca de la 12 august 1800 o comisie insarcinata sa elaboreze proiectul unui cod civil, merit sa devina temelia dreptului civil al noului edificiu la a carui inaltare lucra cu atata zel si convingere. "Codul civil al lui Napoleon trebuia sa legalizeze juridiceste si sa consfinteasca victoria burgheziei asupra oranduirii feudale, sa asigure inviolabilitatea pozitiiilor pe care proprietatea particulara avea sa le ocupe in noua societatea, sa faca invulnerabil principiul proprietatii burgheze absolute fata de orice atacuri – fie ale nobililor, care nu se resemnara sa moara, fie ale proletarilor, care vroiau sa-si rupa lanturile.

Dupa aproape patru ani de munca, codul a fost terminat. N-au lipsit unele obiectii ale organelor legislative, dar Napoleon, care era omul faptelor sin nu al vorbelor, a stiut sa conduca astfel lucrurile, incat din martie 1804 noul cod semnat de el a ramas pana azi cea mai importanta lege a dreptului francez.

Codului civil i-a urmat Codul de proceduracivila 1806 si cel comercial 1807. Fara a avea importanta Codului civil, acestea au continuat, cu toate modificarilor structurale care le-au fost aduse, sa se aplice pana in zilele noastre.

Dornic sa-si consolideze puterea personala, Napoleon voia sa fie continuatorul traditiilor imperiale romane si ale lui Carol cel Mare.

Senatus-consultul prin care sa organiimperiu francez era in realitate o adevarata constitutie ce cuprindea 142 de articole a ramas in vigoare pana la infrangerea definitiva a lui Napoleon.

Sa infiintat marele consiliu al imparatului alcatuit din cei sase mari demnitari ai imperiului: marele elector, vice-cancelarul imperiului, vice-cancelarul de stat, vice-trezorierul, marele amiral si conetabilul.

Napoleon a dat Frantei si o noua organizare judiciara. Cea mai inalta instanta judecatoreasca era curtea de casatie organizata pe doua sectiuni: civila si penala. In departamente functionau curti de apel, in arondismente, tribunalele civile, iar in cantoane judecatoriile de pace.

Accentuarea dictaturii napoliniene isi gasea expresia si in legislatia sa penala concretizata in Codul de procedura penala 1808 si Codul penal 1810. Noile coduri statorniceau obligativitatea reprimarii penale a faptelor ce incalcau ordinea sociala si de stat.

Dupa 1810-1811 epoca de apogeu a puterii politice napoliniene activitatea administrativa a imparatului devine tot mai redusa.

Autorii Codului

Inca de la inaugurarea Consulatului, Napoleon declarase ca intocmirea legilor civile devenise o necesitate politica.

Dupa biruinta de la Marengo Bonaparte ia cerut colegului sau de consulat sa numeasca o comisie pentru redactarea noului cod civil. Hotararea din 12 august 1799 stabilea componenta comisiei: Fr. Tronchet, presedintele tribunalului de Casatie, F. Bigot de Preameneu, comisar guvernului pe langa acelasi tribunal, J. Portalis, comisar general pe langa Consiliul prizelor maritime si ca secretar Jaques de Maleville, membru al Tribunalului de Casatie. Lucrarile comisiei urmau sa fie conduse de catre Cambaseres si supravegheate chiar de Napoleon.

Bonaparte cerea membrilor comisiei sa definitiveze proiectul in cel mult sase luni. Indemnandu-i si zorindu-i necontentit acestia l-au redactat dupa numai patru luni de zile. Dupa ce proiectul este prezentat guvernului, Bonaparte a cerut Tribunalului de Casatie sa numeasca o comisie de cinci membri care in decurs de trei luni sa faca observatii. Totodata proiectul a fost trimis celor 90 de tribunale de apel pentru a-l examina in acelasi interval de timp, in comisii formate din trei membri. Toate ziarele au publicat date sau fragmente din noul cod, facandu-l cunoscut intregii tari.

Pentru a deveni cod, proiectul urma sa treaca printr-o filiera procedurala, politica si nu juridica, in care Napoleon avea sa-si arate inca odata calitatile sale de om politic. Mai intai trebuia examinat in sectia legislativa a Consiliului de Stat si apoi discutat in plenara acestuia. Daca examinarea proiectului in sectia legislativa avea o importanta minora, discutiile din plen prezentau o insemnatate mult mai mare, deoarece ele urmau sa definitiveze textul codului.

Competent sa dea prin avizele sale o temelie juridica deciziilor lui Napoleon, Consiliul de stat se bucura de o deosebita consideratie din partea primului consul. Oamenii de valoare, membrii Consiliului aveau cea mai variata dregatorie si meserii: avcati, magistrati, generali, diplomati, doctori, marinari, negustori. Bonaparte era interesat sa participe si sa prezideze personal sedintele in care urma sa se definitiveze codul sau pe care il considera o biruinta mai trainica decat cele obtinute la Arcole sau Marengo.

Bonaparte conducea in modul cel mai natural, spontan si familiar sedintele consiliului. Primul consul ii asculta pe toti cu rabdare dar devenea combativ si se inflacara repede ori de cate ori vorbitorii incercau sa sacrifice realitatile vietii de dragul teoriilor sarbede. Subordona totul spiritului sau critic. Dintre toti ce-si exprimau opiniile ii aprecia mai ales pe aceia care aveau ceva de spus.

Neobosit in timpul sedintelor le prelungea pana ce toti doreau sa-si spuna parerea reuseau sa si-o infatiseze. Mai intai pastra tacere ca ceilalti sa-si expuna doctrinele si a-si dezvolte ideile, apoi lua cuvantul, infatisand adesea problema intr-o noua lumina si arata o agerime si o profunzime uimitoare. E stia sa fie convingator si adesea facea sa se modifice proiecte in modul cel mai intelept. Bonaparte nu avea darul elocintei, dar posedea o dictiune usoara, o dialectica puternica, o mare putere de rationament. Mintea sa dadea solutii rodnice si utile, in cuvintele sale se afla o bogatie de expresii. Conducand cu arta, dibacie, pricepere si autoritate sedintele, Bonaparte devenise cu adevarat sufletul Consiliului de Stat.

Incerca sa asigure legii cea mai corecta aplicare practica si subordona totul necesitatilor si cerintelor sociale ale epocii.

Institutiile Codului

Continand un un numar de 2281 de articole, Codul Napoleon urmeaza ordinea Institutiilor lui Iustinian: personae, bunuri, succesiuni, obligatii si contracte, privilegiile, ipotecile si prescriptia.

Codul lui Napoleon situeaza proprietatea privata in centrul reglementarii sale juridice, privind-o drept sorgintea originara a oricaror libertati individuale.

“Proprietatea este dreptul de a folosi si de a dispune de un lucru in chipul cel mai absolute, cu conditia sa nu i se dea o intrebuintare oprita de legi sau regulamente”.

In conceptia codului dreptul de productie este privit asemenea unei suveranitati absolute si intolerante.

Uzucapiunea indeplinea un rol important in mecanica sociala ii silea pe proprietari sa fie activi in exercitiul drepturilor lor, caci neglijenta acestora se putea solda cu pierderea dreptului de proprietate.

Codul Napoleon a acordat atentia si importanta cuvenita organizarii familiei. Codul civil a urmarit sa faca din familia burgheza celula de baza a vietii sociale, acordand sefului familiei puteri si prerogative foarte intinse asupra tuturor persoanelor care o alcatuiau.

Familia sa construit prin casatorie. Considerata sub vechiul regim drept un sacrament religios casatoria devine odata cu revolutia institutie civila.

Casatoria trebuia sa indeplineasca anumite conditii de fond: deosebirea de sex; pubertatea sotului si nubilitatea sotiei fixata la 18 de ani pentru baieti si 15 ani pentru fete, cu exceptia dispenselor obtinute pentru motive grave; consimtanantul viitorilor soti iar ultima conditie era consimtamantul parintilor.

Pe langa conditiile de fond, codul prevedea si unele de forma, fie anterioare, fie concomitente casatoriei. Aceste din urma constituie insasi celebrarea casatoriei inaintea ofiterului de stare civila si a martorilor.

Incheierea contractului de casatorie producea efecte mai intai intre partile contractante. Acestea constau in anumite indatori: coabitare, fidelitate, ajutor si asistenta reciproca pe temelia carora codul a cladit puterea maritala a sotului.

Odata cu incheierea casatoriei, sotii stabileau de obicei si raporturile pecuniare dintre ei, adica intocmeau o conventie matrimoniala. Ei puteau alege intre urmatoarele tipuri propuse in cod: comunitatea de bunuri, regimul dotal, separatia de bunuri si regimul fara comunitate.

Regimul se putea desface prin moarte unuia dintre soti, prin nulitatea acesteia declarata de o instanta judecatoreasca sau prin divort.

Pornind de la ideea restabilirii demnitatii si stabilitatii familiei legitime, codul nu ingaduia ceretarea paternitatii naturale cu exceptia cazului unei rapiri, cand data la care a avut loc coincidea cu cea a conceptiei.

Urmarind sa ocroteasca familia si individul, Codul Napoleon a instituit masuri sa protejeze persoanele care din diverse motive nu-si puteau exercita drepturile. Lasand la o parte incapacitatea femeii maritate, pe care codul o deduce din autoritatea maritala, amintim aici masurile de ocrotire a minorilor si a celor loviti de infirmitati mintale.

Codul Napoleon mentine ideea de unitate a patrimoniului, acorda mostenirii legale intaietate fata de cea testamentara si introduce ideea de egalitate in material succesoral.

In determinarea persoanelor chemate sa dobandeasca mostenirea redactorii codului au stabilit urmatoarele clase de mostenitori: legitimi, naturali, sotul supravietuitor si statul.

Interventiile lui Napoleon

Discutiile asupra Codului civil s-au desfasurat in consiliul de stat pe o perioada de trei ani, darn u in mod continuu, ci pe etape, deoarece Napoleon, care dorea sa participe activ la cat mai multe sedinte. Din cele 106 sedinte consacrate fauririi codului, Napoleon a prezidat de 55 de ori.

Napoleon nu a fost jurist dar era un eminent om de stat, faptul a insemnat enorm pentru avansare rapida a lucrarilor codului.

In discutia proiectului de cod, Bonaparte a acordat o importanta deosebita si a sustinut cu multa caldura institutia adoptiunii.

Promulgat la 21 martie 1804 sub numele de Codul civil al francezilor, noua legiuire va lua la 3 septembrie 1807 numele oficial de Code Napoleon.

Realist si convins de ceea ce se poate realiza intr-un stat aliat printr-o buna codificare, Napoleon se bizuia mult pe extinderea codului sau in diverse regiuni in care urmarea sa-si consolideze influenta si autoritatea.

Codul Napoleon s-a bucurat de o autoritate si de o forta de expansiune comparabila cu aceea pe care a cunoscut-o dreptul roman codificat de Iustinian.

BIBLIOGRAFIE: VLADIMIR HANGA, *MARI LEGIUITORI AI LUMII*, LUMINA LEX, BUCURESTI 1994.